

Briselē, 31.1.2018.
COM(2018) 50 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Programmas “Erasmus+” (2014.–2020. gads) starpposma novērtējums

{SWD(2018) 40 final}

“Erasmus+” ir ES programma, kas atbalsta darbības izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā. Programmas budžets **laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam ir 16,45 miljardi euro**¹, un tās mērķis ir pavērt iespēju vairāk nekā **4 miljoniem cilvēku** iegūt kompetences un pilnveidoties personiskajā, sociāli izglītojošajā un profesionālajā plānā, studējot, piedaloties apmācībā, gūstot darba pieredzi vai veicot brīvprātīgo darbu ārzemēs visā pasaulē. Tās mērķis ir sekmēt kvalitātes uzlabojumus, inovāciju un tādu organizāciju izcilību un internacionalizāciju, kas darbojas izglītības un apmācības, jaunatnes un sporta jomā. “Erasmus+” arī palīdz Eiropas valstīm modernizēt un pilnveidot to izglītības un apmācības **sistēmas**, kā arī jaunatnes un sporta **politikas jomas**, nostiprinot to kā izaugsmes, nodarbinātības, konkurētspējas, inovācijas un sociālās kohēzijas veicinātāju lomu.

Šis **starpposma novērtēšanas** ziņojums par programmu “Erasmus+”, tostarp iepriekšējo programmu ilgtermiņa ietekmes novērtējums, ir iesniegts saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1288/2013² 21. pantu, un tam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments (SWD), kurā sniegti visi pierādījumi. Tā pamatā ir programmas valstu ziņojumi, neatkarīga ārējā darbuzņēmēja sagatavots novērtējuma ziņojums, citi pārbaudīti pētījumi, pieredze programmas pārvaldībā un **vairāk nekā miljons atbilžu, ko sniegušas visas ieinteresētās personas**. Tajā novērtēts progress “Erasmus+” īstenošanā laikposmā no 2014. līdz 2016. gadam visās iesaistītajās valstīs³ pirms budžeta palielināšanas pilnā apmērā. Tajā arī pētīta ilgtermiņa ietekme, ko radījušas septiņas iepriekšējās programmas, kuras īstenotas laikposmā no **2007. līdz 2013. gadam** (*ex post* novērtējums), tostarp partnervalstīs.

“Erasmus+” sekmīgi virzās uz programmas juridiskajā pamatā noteikto **darbības rādītāju sasniegšanu** — konkrētāk, mazāk nekā trīs gados **1,8 miljoni cilvēku** ir piedalījušies mobilitātes pasākumos un **vairāk nekā 240 000 organizāciju** bijušas iesaistītas sadarbības projektos. Ņemot vērā novērtējuma atsauces rādītājus, jāsecina, ka laikposmā no 2007. līdz 2016. gadam no aplūkoto programmu līdzekļiem tika finansēta mācību mobilitāte vairāk nekā **4,3 miljoniem jauniešu un vairāk nekā 880 000 speciālistu**. Turklāt vēl daudz citu cilvēku izmantoja iespējas, ko sniedza sadarbības projekti, kuros iesaistījās **940 000 dalīborganizācijas**.

Kopumā novērtējums liecina, ka **ieinteresētās personas un sabiedrība augstu vērtē programmu “Erasmus+”**. Kā sīki aprakstīts SWD, šā novērtējuma konstatējumi liecina, ka visas vērtētās programmas ir izrādījušās **ļoti iedarbīgas**. To Eiropas pievienotā vērtība ir neapstrīdama. Turklāt “Erasmus+” tiek uzskatīta par **saskaņotāku, atbilstošu** un tikai daļēji **efektīvu** nekā iepriekšējās programmas. Pamatojoties uz valstu ziņojumos ietvertajiem ierosinājumiem un ņemot vērā ārējā vērtētāja ieteikumus, novērtējumā ir izteikti priekšlikumi pielāgot pašreizējās programmas īstenošanu tā, lai līdz 2020. gadam varētu pilnībā izmantot tās potenciālu, un apsvērti ierosinājumi uzlabojumiem, ko ieviest nākamajā programmā.

¹ Tie ietver ārējās darbības instrumentu finansējumu.

² OV L 347, 20.12.2013., 50. lpp., budžets.

³ Programmas valstis: ES dalībvalstis, bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika, Islande, Lihtenšteina, Norvēģija un Turcija. Partnervalstis: citas trešās valstis.

Iedarbīgums

Novērtējumā konstatēts, ka programmu **“Erasmus+”** augstu vērtē gan ieinteresētās personas, gan arī plaša sabiedrība, kas to raksturo kā **ES trešo pozitīvāko rezultātu**. Programmas līdzekļu saņēmēju apmierinātības rādītājs ir augstāks par 90 %.

Attiecībā uz **izglītojamajiem** (studentiem, mācekļiem, brīvprātīgā darba veicējiem, jauniešiem u. c.) vērtētajām programmām bija un joprojām ir pozitīva ietekme uz **prasmju un kompetenču apguvi**, kā rezultātā palielinās **nodarbināmība** un uzņēmējdarbības iespējas un saīsinās pārejas laiks no izglītības uz nodarbinātību (par 13 % augstāks rādītājs salīdzinājumā ar personām, kas nepiedalījās “Erasmus+” vai iepriekšējās programmās). Novērtējums liecina, ka programma “Erasmus+” stimulē vēlmi strādāt vai mācīties ārzemēs (+31 %) un pilnveidot svešvalodu prasmes (testos apliecinātas par 7 % augstākas prasmes), kā arī vairo indivīdu pozitīvo iespaidu par to, kāda vērtība ir mācībām viņu profesionālajā un **personiskajā attīstībā** (+8 %), un ka tā pat uzlabo absolvēšanas rādītājus (+2 %).

Tāpat arī ir pierādījumi, kas liecina par **ieguldījumu saliedētākā Eiropas Savienībā**. Programma “Erasmus+” sekmē pozitīvu sociālo/pilsonisko rīcību un **sevis kā eiropieša apzināšanos** (+19 % salīdzinājumā ar tiem, kas nepiedalījās programmā). Tā ir labāk pieejama nelabvēlīgā situācijā esošiem jauniešiem (11,5 % no kopējā “Erasmus+” dalībnieku skaita) nekā iepriekšējās programmas vai salīdzināmas valstu shēmas. Tomēr novērtējumā uzsvērts, ka ir jādara vairāk, lai sasniegtu visneaizsargātākos sabiedrības locekļus un atvieglotu mazāku organizāciju piedalīšanos.

- Pašreizējā programmas struktūrā, kas paredzēta laikposmam līdz 2020. gadam, Komisija pastiprinās centienus, lai **padarītu “Erasmus+” pieejamāku** cilvēkiem no nelabvēlīgas vides un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Tā veiks pasākumus, lai **sekmētu skolu un citu neliela mēroga dalībnieku līdzdalību** programmā.
- Pēc 2020. gada Komisija apsvērs, kā turpmākajās programmās **pastiprināt iekļaušanas dimensiju**, arvien vairāk iesaistot izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta pasākumos nelabvēlīgā situācijā esošas un neaizsargātas iedzīvotāju grupas.

Speciālistiem (skolotājiem, pasniedzējiem, jaunatnes darbiniekiem, personālam utt.) dalība nozīmē profesionālu attīstību — īpaši **plašākas kontaktu dibināšanas** iespējas (+22 procentpunkti) un **digitālo resursu** pastiprinātu izmantošanu (+5 punkti) — apvienojumā ar ciešāku piesaisti Eiropai (+6 punkti).

Attiecībā uz **dalīborganizācijām** (skolām, universitātēm, profesionālās izglītības un apmācības un pieaugušo izglītības pakalpojumu sniedzējiem, jaunatnes un sporta organizācijām utt.) iecerētās pārmaiņas ir pakāpeniskas, un to intensitāte programmas nozarēs atšķiras. Lai panāktu dziļākas pārvērtības, ir nepieciešama pastāvīga līdzdalība. Tomēr novērtējums liecina, ka programma ir **acīmredzami “eiropiezoša”**⁴.

Novērtējumā arī apstiprināts, ka, lai gan mazāk pamanāma, **aplūkotajām programmām bija ietekme uz izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta politikas formulēšanu un**

⁴ SWD, 5.1.2.1.

īstenošanu⁵, īpaši augstākajā izglītībā, kur attiecīgais budžets bija pietiekami liels, vai arī tām bija netieša ietekme, ko radīja sadarbība starp iestādēm finansēšanas politikas jomā. Ilgtermiņā šīs programmas radīja Eiropā apziņu, ka **mācību mobilitāte sniedz priekšrocības cilvēkiem** un ka **ir vispārēji jāapstiprina un jāatzīst tajā gūtie mācīšanās rezultāti**. Novērtētās programmas arī bija **svarīgas ES ietekmei pasaules mērogā**, īpaši kvalifikāciju atzīšanas atvieglošanā starp Eiropu un partnervalstīm.

Sistēmisko ietekmi papildina **progress** finansēto projektu rezultātu **izplatīšanā**, kas gūts, pateicoties vienotai tam veltītai platformai⁶. Tomēr **ne vienmēr ir skaidri pierādījumi tam, ka politikas veidotāji izmanto projektu rezultātus**, īpaši tad, ja viņi projektā nav iesaistījušies no paša sākuma.

- **Lai palielinātu ietekmi uz politiku**, Komisija apsvērs papildu veidus, kā veicināt ietekmi sistēmas līmenī un sekmīgo projektu rezultātus lietderīgāk integrēt valstu līmenī.
- Gatavojot turpmākās programmas, tā pētīs iespējas **plašākā mērogā** attīstīt un finansēt (īpaši ar Eiropas strukturālo un investīciju fondu atbalstu) tos sekmīgos “Erasmus+” projektus, kas var rosināt strukturālas reformas valstu līmenī.

Kopumā novērtējums liecina, ka starpposmā ir **sasniegta vai pārsniegta lielākā daļa** programmas “Erasmus+” **rādītāju**, kas noteikti tās juridiskajā pamatā. Pieprasījums ievērojami pārsniedz pieejamo finansējumu. Attiecībā uz nākotni, neskarot nākamo daudzgadu finanšu shēmu, novērtējumā apstiprināta programmas **spēja apgūt vispārēju budžeta palielinājumu**. Šāda palielinājuma gadījumā tiek ierosināts, ka varētu **mainīt pašreizējo sadalījumu pa programmas nozarēm**, lai nostiprinātu tās nozares, kurām ietekmes ziņā budžeta palielinājums nodrošinātu vislielāko efektivitāti. **Liels potenciāls** plašākai līdzdalībai “Erasmus+” pasākumos turpmākajos gados tika konstatēts **skolu izglītības, profesionālās izglītības un apmācības (PIA)** un jaunatnei paredzētu pasākumu jomā, kur programmu ietekme bija pierādīta, bet mazāku budžeta piešķirumu dēļ vēl ne tik plaši izplatīta kā augstākajā izglītībā.

- Programmas “Erasmus+” ietvaros 2018. gadā tiks sāktas jaunas darbības un pasākumi, **lai palielinātu mobilitātes iespēju skaitu skolēniem, PIA ieguvējiem un mācekļiem**.
- Paziņojumā ***Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru***⁷ Komisija izklāsta redzējumu par nākamās programmas “Erasmus+” paplašināšanu visām izglītojamo kategorijām (tostarp skolēniem, studentiem, praktikantiem, mācekļiem) un skolotājiem ar mērķi līdz 2025. gadam **divkāršot dalībnieku skaitu** un iesaistīt tajā izglītojamos no nelabvēlīgas vides⁸.

Maģistrantūras studiju aizdevuma garantiju mehānisms sāka darboties pavisam nesen. Pirmie saņēmēji ir snieguši pozitīvas atsauksmes. Tomēr ieviešanas kavēšanās dēļ, kā arī

⁵ SWD, 5.1.2.2.

⁶ <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects>.

⁷ “Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru — Eiropas Komisijas ieguldījums vadītāju 2017. gada 17. novembra sanāksmē Gēteborgā”, COM(2017) 673.

⁸ Neskarot nākamo daudzgadu finanšu shēmu.

tāpēc, ka finanšu iestādes nepietiekami izmanto šo instrumentu un studenti par to nav pietiekami informēti, līdz šim tas **nav attaisnojis cerības attiecībā uz apjomu.**

- Komisija plāno līdz 2020. gadam **samazināt ikgadējos budžeta piešķirumus Maģistrantūras studiju aizdevuma garantiju mehānismam**, nemainot kopējos piešķirumus citiem augstākās izglītības pasākumiem.

ES pievienotā vērtība un atbilstība

Ņemot vērā gūtos rezultātus, novērtējumā uzsvērtā vērtēto programmu **neapstrīdamā Eiropas pievienotā vērtība**⁹. Tā izriet no finansēto pasākumu lielā apjoma un plašās darbības jomas, kā arī no taisnīgākas piekļuves mācību mobilitātei, integrētās paraugprakses, dziļākas integrācijas Eiropas Savienībā un skaidrākas starptautiskās dimensijas. Citas shēmas, no kurām finansē salīdzināmas darbības valstu līmenī, joprojām ir ievērojami mazākas gan apjoma, gan darbības jomas ziņā. Tās, visticamāk, nespēs aizstāt “Erasmus+” finansējumu.

Novērtējums liecina, ka “Erasmus+” ir **labāk saskaņota ar ES politikas virzieniem** nekā iepriekšējās programmas un pietiekami elastīga, lai pielāgotos jaunām ES līmeņa vajadzībām, tādām kā labāka sociālā iekļaušana un vardarbīgas radikalizācijas novēršana¹⁰. Lai maksimāli palielinātu programmas ietekmi, novērtējumā ieteikts **samazināt prioritāšu skaitu un padarīt tās mērķtiecīgākas.**

- Pašreizējā programmā lielāks uzsvars ir likts uz darbībām, kas saskaņā ar **Parīzes deklarāciju**¹¹ veicina **sociālo iekļaušanu**, un uz jaunajām prioritārajām jomām, kas paredzētas **ET 2020** un **Jaunatnes stratēģijā**¹² vai **Jaunajā prasmju programmā Eiropai**¹³.
- Nākamajai programmai būtu jāturpina **palīdzēt īstenot ES politiskās prioritātes**, vienlaikus saglabājot elastību, lai pēc vajadzības pielāgotos, un lielu nozīmi iesaistītajām valstīm. Dažas darbības, īpaši tās, kas atbalsta partnerības, varētu **vērst uz mazāku skaitu prioritāšu.**

Programmas galīgajā novērtējumā tiks vērtēti arī rezultāti, ko guvušas plaša mēroga zināšanu apvienības un nozaru prasmju apvienības, kuras programmā “Erasmus+” tika ieviestas, lai **veicinātu inovāciju** augstākajā izglītībā un PIA. Šīs darbības nebija pietiekami pilnīgas, lai veiktu to starposma novērtējumu.

⁹ SWD, 5.5.

¹⁰ SWD, 5.2.

¹¹ Deklarācija par pilsoniskuma un kopīgo vērtību — brīvības, iecietības un nediskriminācijas — veicināšanu ar izglītības palīdzību, Parīze, 2015. gada 17. marts.

¹² Padomes un Komisijas 2015. gada kopīgais ziņojums par stratēģiskas sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (ET 2020) īstenošanu, OV C 417, 15.12.2015., 25. lpp.; Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju rezolūcija par Eiropas Savienības darba plānu jaunatnes jomā 2016.–2018. gadam, OV C 417, 15.12.2015., 1. lpp.

¹³ COM(2016) 381, 2016. gada 10. jūnijs.

- Līdz 2020. gadam Komisija turpinās konsolidēt to **projektu pārvaldīšanas dažādos veidus**, kuru galvenais mērķis — atšķirībā no projektiem, kas vērsti uz inovācijas veicināšanu, — ir sekmēt sadarbību un apmaiņu.
- Jaunajā programmā tiks apsvērti veidi, kā **veicināt inovāciju**.

Novērtējumā arī norādīts, ka ir iespējas ieviest mērķtiecīgākas darbības, lai **maksimāli palielinātu programmas *Jean Monnet* pasākumu atbilstību un tās pievienoto vērtību pieaugušo izglītības nozarē**.

Augstākajā izglītībā mācīšana par ES lietām un to pētniecība pašlaik ir salīdzinoši plaši izplatīta. Turpretī, ņemot vērā pēdējos 10 gados pieredzēto ekonomikas un politisko krīžu sekas, jaunāko paaudžu izpratne par Eiropas integrāciju un piederības sajūta Eiropai vēl ir jāpalielina.

- ***Jean Monnet*** pasākumus nākamajā programmā varētu pārveidot tā, lai aptvertu **plašāku mērķa grupu** (tostarp skolas) nolūkā palielināt informētību par tās kopīgajām Eiropas vērtībām.

Novērtējumā uzsvērts, ka ietekmi uz pieaugušo izglītības nozari, kuras mērķauditorija pašlaik ir plašas iedzīvotāju grupas, mazina tas, ka šī nozare ir sadrumstalota un tajā valda liela dažādība.

- Komisija apsvērs, kā **mērķtiecīgāk orientēt ES atbalstu, kas paredzēts starptautiskiem pasākumiem pieaugušo izglītības nozarē**.

Saskaņotība

Novērtējumā konstatēts **augsts papildināmības līmenis starp “Erasmus+” un citiem attiecīgiem ES politikas virzieniem un programmām** (piemēram, Eiropas Sociālo fondu un programmu “Apvārsnis 2020”). Lai gan sinerģijas līmenis atšķiras, ir pārsteidzoši, ka novērtējumā atklāts **ļoti maz pārklāšanos**¹⁴.

Programmas **stingrā iekšējā saskaņotība**, kas nebija vērojama iepriekšējās programmās, izriet no tās **mūžizglītības tvēruma**. Uzskatāms, ka tādu jomu apvienošanai vienā ES programmā, kas bieži vien tiek nošķirtas (valstu līmenī), ir stimulējoša papildināmība un starptautiska perspektīva¹⁵.

Programmas “Erasmus+” ietvaros ir strauji pieaugusi **starpnozaru sadarbība** (+23 procentpunkti salīdzinājumā ar iepriekšējām programmām). Lielajā vairumā sadarbības projektu pašlaik ir iesaistīta vismaz viena organizācija no programmas citas nozares. Programmas “Erasmus+” ietvaros pakāpeniski veidojas sadarbība starp izglītības un apmācības jomas pārstāvjiem un pilsonisko sabiedrību.

Novērtējumā uzsvērts, ka, kā iecerēts ietekmes novērtējumā, neapšaubāms programmas ieguvums ir **vienkāršāka struktūra**, kur pasākumi grupēti trīs galvenajās darbībās (individuālā

¹⁴ SWD, 5.3.2.

¹⁵ SWD, 5.3.1.

mobilitāte, sadarbība un atbalsts politikas reformai). **Vienotais zīmols palielināja programmas pamanāmību**, un ieguvējas no tā bija visas nozares. Programma “Erasmus+” ir uzlabojusi savu **ģeogrāfisko līdzsvaru**, labāk iesaistot mazās valstis un Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis.

Saskaņotību **vēl var uzlabot sporta jomā**. Lai sasniegtu nozīmīgus rezultātus, nevajadzētu pārāk skopi sadalīt resursus.

- Komisija centīsies **pievērst lielāku uzmanību dažām darbībām sporta jomā, īpaši tādām, kas saistītas ar sociālo iekļaušanu**, un mazināt to pārklāšanos ar jaunatnes pasākumiem.

Efektivitāte un vienkāršošana¹⁶

Pierādījumi liecina, ka “Erasmus+” **mobilitātes darbības nepārprotami ir rentablas**, īpaši izglītojamo mobilitātes darbības (ES izmaksas dienā ir EUR 15 uz vienu izglītojamo). Viens no galvenajiem uzdevumiem būs **uzlabot efektivitāti decentralizētajām darbībām, kas tiek īstenotas kopā ar partnervalstīm** un kam ir īpaši kritēriji un sadrumstalots budžets, kuram līdzekļi tiek piešķirti no ES ārējo attiecību fondiem.

Pārvaldības izmaksas (6 % apmērā no “Erasmus+” budžeta¹⁷) **ir pieņemamas**, īpaši salīdzinājumā ar līdzīgām valstu shēmām (vidēji 14 %), taču būtu bijis iespējams **panākt lielākus apjomradītus ietaupījumus**. Tāpēc sagaidāms, ka līdz 2020. gadam efektivitāte vēl palielināsies.

Runājot par vienkāršošanu, jānorāda, ka programmas “Erasmus+” integrētība dod iespēju dotāciju pieteikumos, pārraudzībā, revīzijā un izplatīšanā izmantot vairākjomu instrumentus. **Pēc grūtā perioda, kad notika pāreja** no iepriekšējām programmām uz pašreizējo, valda plaša vienprātība, ka programmā “Erasmus+” ir notikuši būtiski uzlabojumi (piemēram, vienkāršota dotāciju piešķiršana, digitalizācija, PIA harta un valodu atbalsts tiešsaistē¹⁸), bet **būtu jāatvieglo procedūru īstenošana un IT pārvaldības rīku izmantošana**, lai samazinātu īstenošanas organizāciju un saņēmēju administratīvo slogu proporcionāli to saņemtajām dotācijām.

- No 2018. gada Komisija vienkāršos pieteikšanas dotācijām, ieviešot tiešsaistes veidlapas. Šie pakāpeniskie **uzlabojumi tiks turpināti** visā programmas darbības laikā.
- Turpmākajai programmai būtu jānostiprina pašreizējais efektivitātes pieaugums, it īpaši **jāsamazina administratīvais slogs**, vienkāršojot pieteikšanās un ziņošanas procedūras, palielinot IT rīku sadarbību un padarot tos ērtākus lietotājiem, kā arī nodrošinot lielāku budžeta elastību, vienlaikus saglabājot pārskatatbildību.

¹⁶ SWD, 5.4.

¹⁷ Izmaksas ietver arī pārvaldības maksas valstu aģentūrām, ko piešķir no darbības budžeta.

¹⁸ <https://erasmusplusols.eu/>.

Tagad ir stabili iedibināts decentralizētais režīms — īstenošanu veic valstu aģentūras. 2014. gadā tika ieviesta programmas pārvaldības pieeja, kas patiesi balstīta uz darbības rezultātiem. Pamatojoties uz atzītajiem uzlabojumiem programmas “Erasmus+” rezultātu pārraudzībā, ir jāpilnveido daži rādītāji, un no dalībniekiem varētu ievākt mazāk datu, un tos varētu labāk izmantot.

- Lai palielinātu **sinerģiju starp centralizētajām un decentralizētajām darbībām**, tika uzlabota saziņa starp Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūru un valstu aģentūrām.
- Komisija apsvērs, kā pilnveidot programmas “Erasmus+” pārraudzību, attiecinot to arī uz sadarbības projektiem un centralizētajām darbībām, **lai samērīgi izgūtu savāktos datus un lēmumi tādējādi tiktu pieņemti, pamatojoties uz pierādījumiem.**